СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 64. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 18 березня 1932. | VOL. XL. | No. 64. | Jersey City, N. J., Friday, March 18, 1932. | THREE CENTS.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ НОВОГО ПОДАТКУ ВІД ПРОДАЖЕЙ

ВАШИНҐТОН. — Демократичний провід у палаті послів має великий клопіт з певною частиною своїх сторонників, котрі не хочуть згодитися на заведення податку від продажей. Лідери партії дали президентови Гуверови згоду, що партія попре цей новий податок, призначений на покриття міліярдового буджетового недобору. Та демократичні посли твердять, що з цілого краю надходять протести проти цього податку.

ЯК У ДРАМІ НА СЦЕНІ.

НЮ ЙОРК. — Леґіслятурна комісія, яка розслідже господарку адміністрації міста Ню Йорку, була свідком переслухання, яке нагадувало драматичну сцену, відограну в якімсь театрі. Зізнавав Люї Вілард проти Вилієма Флина, комішенера публичних робіт у Бронксі. Вілард доказував, як Флин використував завжди закони на свою користь та на руїну інших, подаючи за приклад себе самого. Він розповів, як він купив землю недалеко землі Флина і як хотів побудувати вам ґараж, бо тільки на це та земля найкраще надавалася. Та Флин, говорив Вілард, ужив усього свого впливу, щоби відмовити йому дозволу на цю будівлю, хоч напроти землі Виларда сам Флин побудував яких 90 ґаражів на своїй землі. В подібний спосіб нищив Флин Віларда літами, поки цілком не збанкротував, а його жінка не струїлася зі словами, що „нема сили, щоби можна було що зробити поганому псови". Отим псом, говорив Вілард, є той жовтий пес, що сидить тут на кріслі. При тих словах він показав на Флина, що був підчас переслухання, але поводився так, неначеб не слухав зізнань Віларда. Далі Вілард розповідав про те, що хотів собі вже кількома наворотами відобрати життя, але все йому перешкодили. А тепер, коли він уже все втратив, йому байдуже, що станеться з Флином.

У відповідь на ті заміти Флин заявив, що він завжди поступав згідно з вимогами закона.

ПЕРЕНОСЯТЬСЯ ДО ПЕРЕДМІСТЬ І НА СЕЛА.

НЮ ЙОРК. — Мешканці Ню Йорку зачинають покидати центр міста й переноситися на мешкання до передмість, або на поблизькі села.

ҐОВЕРНОРИ КАЖУТЬ, ЩО НАСЕЛЕННЯ НЕ ГОЛОДУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бинґгем з Конетикот заявив у сенаті, що запитано ґовернорів про те, чи населення голодує. На 40 телеґрафічних відповідей була тільки одна, від пенсилвенійського ґовернора Пинша, в якій сказано, що це є загально відома річ, що населення голодує. Інші заявили, що це неправда.

Назагал сенатор Бінґгем начислив тепер коло 6,000,000 безробітних.

ЗА 18 ГОДИН З НЮ ЙОРКУ ДО ШИКАҐА.

НЮ ЙОРК. — З днем 24 квітня зачнуть курсувати між Ню Йорком і Шикаґом два поїзди які відбуватимуть ту дорогу на протязі 18 годин. Буде це Бродвей Лимитед Пенсилвенійської залізниці й Твентіет Сентюрі залізниці Ню Йорк Сентрал.

ВЗИВАЮТЬ ЮНІЙНИХ УРЯДОВЦІВ ДО ЗЛОЖЕННЯ РАХУНКІВ.

НЮ ЙОРК.—Перед судом відбудеться переслухання в справі заприсяжених зізнань 15 членів юнії електричних робітників, котрі взивають головних урядників, щоб зложили касові рахунки, закидують їм ґрефтярство та витрату юнійних грошей на корупцію і здобування політичних впливів, та переслідування тих, котрі вимагають контролі над урядниками.

Переслухуватимуть Говеля Бровча, президента „Інтернешенел Бродергуд оф Електрікал Воркерс".

КАРАЮТЬ ЛІКАРІВ ЗА НАРУШЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Покарано 9 лікарів, кождого по $100, за надужиття при видаванню рецепт на ґорівку. Недавно тому покарано в подібний спосіб 27 лікарів.

МІСТА ГУВЕРА І ФОРДА МОКРІ.

НЮ ЙОРК. — З перепису, який переводить „Літерарі Дайджест" у справі прогибіції, виходить, що Пальо Альто в Каліфорнії, місце осідку Гувера, й Дірборн, Мішіґен, де жиє Генри Форд, виказують, що подавляюча більшість населення тих міст є за знесення прогибіції.

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ З ҐАЗОМ.

НЮБУРГ (Ню Йорк). — Шість осіб впали жертвами ґазу, який витікав з продіравленої ґазодають, що в яких 12 хатах захорували від ґазу коло хати. Шість осіб загинули, а 4 виратувано.

КАЛЯМАЗУ (Мішіґен). — Ґаз, який дістався до хати з пивниці, спричинив смерть 4 осіб, а 5 відратовано.

ВІЛКС БАРЕ (Пенсилвенія). — З Нентикок подають, що в яких 12 хатах захорувало від ґазу коло 50 осіб.

UKRAINIANS UNDER SOVIET RUSSIA

FOOD SUPPLY PANIC IN WORKERS' PARADISE.

The Communist Press in Ukraine shows almost panic efforts to get bread, the resistance of the peasants even to the extent of slaughtering their horses wholesale to prevent transport of grain to the railway stations.

"In many places social enemies are continuing their resistance. They will not give up the bread, they will not fulfill their tasks. Their object is to destroy the Five Year Plan, to sell the bread. It cannot be said that the fight against this enemy is carried out in a satisfactory way. The opportunists dally with the enemy. The first duty of all the workers on the collective farms and also the private enterprise undertakings is to discover positively the intrigues of the Kourkouls and demand severe punishment for them. The new tactics of the enemy, that is, hiding grain in straw and in bundles in order subsequently to sell it, must be carefully followed. In such cases one must be entirely free from any tolerance, which must be answered for before the Commission.

"All those who favour the enemy who hide the government's corn must be severely chastised."

(Radyanske Selo, Kharkiv, No. 832, September 26, 1931).

In the second half of October, 1931, the press was full of disquieting information regarding the catastrophic state of the supply of bread. The ordinances of the Central Committee of the Communist Party give the districts and the collective farms whirh are resisting the government. The Committee publishes threats, dismisses the administration of these establishments, expels the leaders of this resistance from the Communist Party, etc. One of these ordinances is as follows:

"The Central Committee warns the Russian Communist Party and the delegates to the Central Committee that if in the very near future there is no definite improvement in the supply of bread the Central Committee will use the most severe measures towards those districts."

(Proletarska Pravda, Kiev, Oct. 20, 1931, No. 238).

In many districts of Ukraine, the circles of the Komsomoltsy (Communist Youth Associations) maintain that the plan of supply is not real and they oppose its execution. Thus, in the district of Tchemer (Podolia) the secretary of one of the circles of Komsomols says that the plans of supply are in no way real and shows that there is no bread on the collective farms. This is said to be true of many of the districts.

(Komsomolets Ukrainy, Kharkiv, November 12, 1931, No. 258).

"Various districts of Ukraine are to send to Moscow trains full of bread and vegetables. On Nov. 3rd, in the district of Sinelnikovo, whole train is made up for the Red Organisations of the proletarians of Moscow, viz. 30 trucks of corn and 15 of vegetables."

(The Communist, Nov. 6, 1931, No. 307).

"The review of the work in the barns of the collective farms and 'radhosp' — has produced absolutely criminal evidence with regard to State property. There has come to light.

"(1) Great losses of grain during the harvest, threshing and transport of the grain.

"(2) The grain is neither pure nor clean.

"(3) Corn is given out beyond the legal ration, double what is allowed the largest urban organisations.

"(4) The size of the crop and real resources of bread are whittled down and the figures are viciously entered in the books of agricultural provisions.

"(5) The heads of the collective farms were only yielding up the bread to the State after having satisfied their own needs in the matter of bread.

"(6) The cultivation of agricultural land is not at all satisfactory. They do not derive any profit from the agricultural machinery which is given to the collective farms and the crop does not improve.

"All these things, these breaches of the rules of the Central Committee exist on the majority of the collective farms."

(Proletarska Pravda, Kiev, November 28, 1931, No. 269).

"Dealing with shortage in the supply of bread, the reasons indicated are:

"The weakness of the struggle against the efforts of the Bourgeoisie, the lack of care in these establishments, theft, and the forbidden sale of bread. It is discovered during the reviews how they deceive the State, sell the corn to private markets, exaggerate the ration needed for existence and allow great losses during the harvest. Narkomzem in its decree demands categorically that the whole plan of provisions must be accomplished by the 10th December."

(Radyanske Selo, Kharkiv, November 30, 1931, N. 852).

"The slowness of the process of supply is a source of disquiet to the Soviet Government. Ukraine had to give to this Government for the year 1931, 60% of the whole of its crop for the whole of Russia, that is to say, approximately 800 million poudes. The official reports shows that of 386 administrative districts in Ukraine the administrative plan has only been carried out in 80 districts. Above all, Southern Ukraine, which in past years gave most grain and wheat, now dashes the Soviet hopes. The southern districts brought scarcely 42% of the quantity fixed. **The passive resistance of the Ukrainian villages takes unprecedented forms.** The peasants destroy their horses en masse to prevent the possibility of transporting the corn to the railway stations. In the rich districts on the collective farms the number of horses has dropped to the one third; in some areas only ten per cent of the number of past years remain. In one of the richest districts — Smila — last spring there were 8,000 horses, now there are only 850."

(The Communist, November 8, 1931, No. 377).

"There is the same complaint about beetroots. The peasants are accused of stealing them and feeding their cattle and pigs on them."

(Proletarska Pravda, Kiev, November 25, 1931, No. 267)

"Transport is also very poor. There were cases in which the refineries of Kiev worked with only a two or three days' supply of beetroots, because the transport was not organised."

(Komsomolets Ukrainy, Kharkiv, November 13, 1931, No. 259).

"All the press says that in the month of December the refineries will not be able to work because of lack of beetroots and coal."

(Proletarska Prawda, Kiev, November 25, 1931, No. 267).

(**Ukrainian Bureau**, London).

МОСКВА НЕ ЗАДОВОЛЕНА З НІМЕЦЬКИХ ВИБОРІВ.

Вся комуністична преса висловлює незадоволення з того, що останнє голосування на уряд президента в Німеччині показало, що робітничі й селянські маси в своїй великій більшости йдуть за „буржуазними" партіями, а не за комуністами. Москва сподівалася більших успіхів від німецької комуністичної партії.

НАПАД.

В Підгайцях Іван Коцюбський, літ 25, вбіг на подвіря Замитки і ножем поколов 18-літню Замитківну, котра, відставлена до місцевого шпиталю, бореться зі смертю. Коцюбський сам зявився в поліції. Причина — любов.

ЗБІЖЕВИЙ ЕЛЕВАТОР У СОКАЛІ.

Біля залізничої стації в Сокалі вибудували перший у Галичині збіжевий елеватор. Він має 1,200 тон вмістимости та прочищує 5 тон збіжа за годину. Елеватор має велике значіння для повітів — сокальського, радехівського, равського, камянецького, жовківського й горохівського.

ПОРІЗАЛИ ДІВЧИНУ НОЖАМИ.

В селі Розтоках, Почаївської волости, відбувалося весілля. Чотири пяні парубки з невідомих причин напали на Марію Вечерину та порізали її ножами так, що вона бореться зі смертю. Ось до чого доводить горівка та гільтайство.

ТРИЧІ ОДРУЖЕНИЙ — БОЖЕВІЛЬНИЙ.

Відомий психіятр у Мадриді, Хуарос, посол до еспанського парляменту, призадумався над тим, чи мущина, який втрете хоче одружитися, не божевільний. Хуарос заявив, що зголосить у парляменті внесок на доповнення розводового закона. Коли би його доповнення парлямент ухвалив, то мущину, який після другого розводу хотів би знов одружитися, відставляли до лічниці для божевільних, щоби перевірити його здоровля. Хуарос висловився, що львина частина кандидатів до третього з черги подружа виявилась би невідповідальною за свої вчинки.

ПОВСТАННЯ В МАНДЖУРІЇ НЕ ВГАВАЄ

МУКДЕН (Манджурія). — Японському командуванню все більше доводиться мати діло з вгамуванням повстань китайських жовнірів, що вибухають проти „незалежного манджурського уряду". Ці повстання точаться переважно здовж манджурсько-російського кордону. Російський уряд радить своїм підданим, які мешкають в Манджурії в районах, захоплених повстаннями, щоб вони виїздили до Росії.

Японцям пощастило вгамувати повстання в районі стації Манчулі, де Східно-Китайська залізниця переходить з російської території на манджурську. Зате вибухло нове повстання на другому кінці цієї залізниці, де вона з Манджурії переходить на радянську територію в напрямі на Владивосток біля стації „Поґранічная". Японці посилають свої військa в райони, захоплені повстанцями. Тепер помічається також неспокій серед китайських жовнірів, що знаходяться на кордоні Манджурії з радянською Монголією.

Радянська влада дуже підозріло дивиться на всі ці повстання, що вибухають здовж радянського кордону, бо це дає притоку Японцям посилати свої війська на самий кордон. Повстанці нападають на японських громадян та нищать і грабують їх майно. Японське командування говорить, що воно нарешті втихомирить усю Манджурію.

ЯПОНІЯ ПЕРЕЖИВАЄ ТЯЖКУ КРІЗУ.

ТОКІО (Японія). — Все стає ясніше, що Японія знаходиться на шляху до впровадження фашистівського устрою. Уряд все більше нехтує конституцію держави. Теперішній уряд є крайно реакційний, а до того ще знаходиться в руках воєнної кліки. Ця кліка на власну руку перевела манджурську авантуру й бувший уряд поставила перед доконаним фактом японського виступу в Манджурії, що привело до уступлення уряду й нових виборів до парляменту. Пізніше японські адмірали на власну руку розпочали акцію в Шанґгаю, яка досягла таких розмірів і набрала такого характеру, що настроїла проти Японії всю світову публичну опінію.

Японія перший раз в історії останніх років опинилася в повнім моральнім відокремленню від усіх держав світа. В самій Японії все збільшуються терористичні акти проти реакціонерів та поглиблюється економічно-фінансова кріза. Всі думають, що Японія стоїть перед тяжкими внутрішніми потрясеннями.

ЛЯЦЬКА ЦЕНЗУРА ШАЛІЄ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Українська краєва преса кождого дня подає низку відомостей з діяльности польського „чорного кабінету", який переводить конфінкацію та перечитування українських листів й інших почтових пересилок. Ота чорна почтова цензура дійшла до того, що вона конфіскує навіть праці вчених людей, які присилають для коректи, що було з працями до економічного збірника, який видавав варшавський Український Інститут, що створений українськими іміґрантами при допомозі польського уряду.

З низки останніх конфіскат треба піднести конфіскату альманаха віденського українсько-студентського Товариства „Січ". Альманах присвячений виключно минулій діяльности „Січи" й складається зі споминів молодших і старших членів „Січи". Ляцька цензура на почті затримала навіть авторські примірники цього альманаха, хоч вони не призначалися ні на продаж, ні взагалі для поширення серед загалу.

ДЕ ВАЛЄРА ЗА ОБЄДНАННЯ ІРЛЯНДІЇ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Новий президент ірляндської республики, Де Валєра, оголосив свою програму діяльности, в яку входить: обєднання південної й північної частини Ірляндії в одну республику; знесення присяги на вірність анґлійському королеви, а також спинення земельних сплат Анґлії.

Разом з тим Де Валера закликає своїх бувших товаришів по боротьбі спинити свою крайню активність й розвязати революційно-републиканську армію, яка привела Де Валеру до влади. Останній намір Де Валери не стрічає прихильности серед революціонерів, що може привести їх до конфлікту з їх довголітнім орґанізатором та провідником.

В ЕСПАНІЇ КОНФІСКУЮТЬ МАҐНАТСЬКІ ЗЕМЛІ.

МАДРИД (Еспанія). — Уряд ухвалив перевести найскорше земельну реформу. Вперщу чергу будуть сконфісковані маґнатські, февдальні землі. На яких умовах буде переведена конфіскація ще остаточно не вироблено, але очевидно власники не будуть мати винагороди за сконфісковані землі.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПО ОБЕЗЗБРОЄННЮ НА ВАКАЦІЯХ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Конференція по обеззброєнню припинила свої праці на час великодніх вакацій до 11 квітня. Проти таких довгих вакацій рішучо протестувала американська делеґація, але вона лишилася в меншости. Принято пропозицію німецької делеґації перервати засідання, поки не перейдуть президіяльні вибори в Німеччині, які призначено на 10 квітня.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКА ПРОБЛЄМА

Англійський кореспондент американського часопису „Ди Ню Йорк Таймс" помістив про Польщу статтю, в якій підчеркує змісця, що в Европі істнує польська проблєма в такимсамім виді, як істнувала тому 150 літ. Кореспондент цей не замикає очей на те, що істнує польська держава, яка дає собі навіть раду з фінансовими клопотами краще, ніж інші держави. Але позатим виводить на яву важніші справи, які заважать на майбутности Польщі.

Кореспондент пригадує, що для Польщі створено коридор, яким розділено німецькі землі; що місто Данціг з німецькою подавляючою більшістю віддано під польську економічну залеглість та що без уваги на плєбісцит, який випав на користь Німців, прилучено великі частини німецьких земель над Вислою до Польщі. В такийсамий спосіб прилучено також до Польщі на Горішнім Шлеську найбогатші в уголь округи, хоч плєбісцит випав на користь Німців.

Згадавши ще про непорозуміння Польщі з Чехословаччиною, кореспондент згадує про наїзд Желіговського на литовське Вильно й прилучення його до Польщі, далі говорить про подібний наїзд Корфантого на Горішнім Шлеську, а потім згадує про наїзд армії Галєра на Українців і приділення Західньої України до Польщі.

Ширше займається кореспондент положенням Українців під Польщею. Він порівнує те положення з тим, як жилось Українцям ча часів Австрії, та доходить до обговорення недавньої польської „пацифікації", яка, як він каже, викликала навіть остру критику з боку Французів, союзників Польщі.

Вину за всі ті безправства, яких Польща допускається, приписує кореспондент вибуялому польському націоналізмови. Все те можливе тепер тільки тому, що Франція попирає Польщу як свою опору проти Німців. Та Німеччина, каже кореспондент, скорше чи пізніше піднесеться і цілком певно вімнеться за свої землі.

Є тільки одна можливість, що Польща могла би вдержати чужі землі, які посідає, коли би народи, які замешкають ті землі, погодилися з польським правлінням. Інакше істнування Польщі останеться далі проблєматичним, як було тому 150 років. Таке виходить зі слів англійського кореспондента. І так воно є в дійсности. Тільки треба додати, що нема ніякої надії на те, щоби гнетені Польщею народи могли колись дійти з нею до якогось порозуміння.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ОБУХОМ

Здається, не було в Совітському Союзі іншої справи, в якій би так ганебно скрахувала большевицька теорія про „самоозначення народів аж до відокремлення", як саме в справі українській. Проголосивши свого часу право всіх народів бувшої царської держави на незалежність, Ленін застеріг, що „одно засада самоозначення, а друге — доцільність відокремлення". Проте, чи має право той або інший поневолений нарід відділятися від чужої держави, на думку Леніна, мають рішати „інтереси робітничої кляси". Як відомо, комуністична партія вважає, що тільки вона може заступати інтереси робітництва, а значить і про „доцільність самоозначення народів" рішає комуністична партія в Москві. І це тим лекше, що большевики на чолі з Леніном завжди були рішучими противниками національних соціялістичних партій, які організують робітництво поодиноких народів у самостійні політичні партії. Комуністи створили „всесоюзну комуністичну партію", в якій провідну ролю грають Росіяни. Навіть незалежну українську комуністичну партію, яка обстоювала господарську й політичну незалежність України, Москва скасувала ще року 1924.

Головний інтерес, який має російська влада на Україні, є господарський. Росія, як порівняти її з Україною, була країною відсталою, з нижчим господарським розвоєм. Росія майже не мала своєї вугільної промисловости, не добувала майже залізної руди у себе, майже вся металюргія перед світовою війною була скупчена на Україні. В сільському господарстві теж Україна стояла на вищому щаблі розвитку, як Росія. Росія ледви могла себе прогодувати своїм хлібом, а Україна вивозила своєї пшениці до пять міліонів тон річно в Західну Европу. Українське цукроварство давало для цілої російської імперії понад 80% цукру. Для російських текстильних виробів Україна була багатим ринком збуту. Український економіст О. Попов недавно вичислив, що українське селянство за своє продане збіже могло лише сяк-так одягтися, — такі були дорогі московські тканини, порівняно з ціною на українську пшеницю. Одним словом: **Україна була для дореволюційної Росії кольонією. Україна постачала для Росії сировці та напівфабрикати, а з Московщини діставала готові вироби** (залізні, текстильні і таки інші). Чи змінилися відносини України та Росії після перемоги большевицької влади? Загально сказавши, — не змінилися, але, як змінилися, то на **гірше**.

В цілім світі промисловість утворена була там, де є вугля й залізо. В Росії було інакше. Російська державна влада створила великі промислові центри в Петербурзі та в Москві. Вугля привозили в Москву з України, а в Петербург морем з Англії. На Україні промисловість була створена не російським капіталом, а закордонним, головно французьким та бельгійським. Чужоземний капітал не бачив для себе вигоди піддержувати московський централізм і будував промисловість там, де є вугля й залізо, отже на Україні.

На початку революції 1917 року славетний український учений економіст Туган-Барановський писав, що прийшов час знищити ненормальний розвій промислу в Росії. На погляд Тугана-Барановського, центром промисловости мала стати Україна, бо там продукція найвигідніша. Але **російська комуністична партія, захопивши силою зброї Україну, пішла слідами царської влади в своїй господарській політиці: большевики визискують Україну: як кольонію Росії. Тільки тепер Україна перебуває в більшій невигоді супроти дореволюційного часу. До революції індустрія на Україні була створена чужим капіталом проти волі російської влади та російських капіталістів. Нині без дозволу Москви на Україні нічого не можна робити, бо вся промисловість і все хліборобство України підлягає безпосередньо Москві.**

Як по мачушиному ставиться центральна московська влада до українського народнього господарства, найлекше побачити з так званого пятирічного пляну 1929 року та з нового пятирічного пляну, що почне ділати від 1933 року. Гасло цих „плянів" — прискорена індустріялізація. Коли придивитися до цеї індустріялізації, то видко, що **російська влада дбає в першу чергу про індустріялізацію російських областей, коштом українського народного господарства.** Росія хоче „звільнитися" від своєї залежности від української промисловости. Хоч Україна має тільки 18½% промисловости цілого Совітського Союзу, то ще й досі Україна дає 63% вугля, 83% коксу й 77% всеї скількости залізної руди. Тому московська влада будує нові підприємства головно в Росії, на Уралі та в Західньому Сибірі. Українську промисловість, особливо на Правобережній Україні, засуджено на животіння. Навіть такий „самоотверженний молорос", як харківський комісар Сухомлін, мусів скромно зазначити в своїй промові на недавній конференції комуністичної партії в Москві, що будівництво промисловости на Україні не досить фінансується. („Известия" 1 лютого 1932 р.). Москва полишає Правобережну, більшу частину України, без індустріялізації з причин військово-політичних. Але й на Лівобережі російська влада дбає головно про тяжку промисловість. **Зосібна не дозволяє розвиватися на Україні ткацькій промисловости й взагалі обробляючому промислови. Отже забирає з України сирівці та напівфабрикати** (чавун, залізо, вовну і т. п.), **а потім вироби з українських сирівців продає Українцям з тоїсамої Москви.**

До світової війни на Україні дуже добре розвивалася цукрова індустрія. Большевики й цьому поклали кінець. **Українській цукрової промисловости не збільшують; навіть старі цукроварні стоять без праці. За другим пятирічним пляном має бути збудовано в Росії понад 20 нових цукроварень, але на Україні ні одної!**

Коли взяти інші галузи промисловости, то тут таксамо інтереси України приносять у жертву для індустріялізації Московщини. Як поглянемо, **приміром, на електрифікацію,** то побачимо, що **Україна стоїть на останньому місці.** Пишеться багато про Дніпрову електровню на порогах, але її ще й досі не закінчено. **Тимчасом большевицька влада будує цілий ряд електровень коло Москви й Петербурга. Під Москвою будується в Бобрику електровня не менша, як Дніпрельстан.** Також автомобільне виробництво і взагалі **машинову промисловість московська влада скупчує у себе в Росії.** В Росії будується в Нижнім Новгороді над Волгою фабрика авт на 140 тисяч штук річного виробу, в Москві фабрика на 30 тисяч авт, в Саратові над Волгою фабрика комбайнів, в Нижнім Новгороді фабрика фрезерів і т. д. Кругом Москви й Петербурга будується велитезна хемічна промисловість, фабрики аероплянів, фабрики машин „Дізель", фабрики електричних машин і т. д. Наслідком цеї політики четвертина всеї промисловости совітської держави скупчена коло самої Москви, отже більше як на Україні (Известия, 7. лютого 1932 р.). Тимчасом як **центральне місто України, Київ, занепав, обернувся в тихе провінціальне місто, Москва росте й розвивається.** В Москві тепер будується підземна залізниця, перша на всьому сході Европи. Більше як половину палива (вугля) привозиться на Московщину з України, з Донецького басену. В інших обставинах це булоб невигідно, бо дорого коштувало би транспорт. Але московська комуністична влада цього не боїться, бо дістає хліб і вугля й залізо з України дуже дешево, майже даремно.

Робітники на Україні дістають **значно менше ніж робітники на Московщині.** Це мусів признати комісар Орджонікідзе в своїй промові в Москві. З його слів видно, що робітники-металісти (отже головно Україні) стоять щодо платні на 11-тім місці, вугільні робітники (теж саме) на 19-тім місці, робітники коксовень (90%, на Україні) на 27-мім місці у тарифі! **На першім місці щодо платні стоять робітники на Московщині в ткацькій та машиновій промисловости** („Известия", 2 лютого 1932). **Навіть за царської влади робітництво на Україні стояло в ліпшому стані щодо платні, як тепер, за „диктатури пролетаріяту".**

В цих обставинах цілком зрозуміло, чому на Україні зростає невдоволення на московський визиск не тільки між українськими робітниками та селянами, але й між Росіянами, що живуть на Україні й навіть членами комуністичної партії. Цікаво, що перед в опозиції до московського центру на Україні вели Українці **російського** походження, як наприклад відомий письменник Хвильовий та економіст Волобуєв, обидва члени комуністичної партії. Тепер на Україні голосу опозиції не чути, бо „гайку (трубу) диктатури" Сталін закутив дуже міцно. Так міцно, що „комуністи України", вернувшися з московської конференції в лютім ц. р., рішили віддати „під безпосереднє керування центру" (Москви) 15 районів Донецького басену та промислове місто Маріупіль над Озівським морем. („Известия", 10 лютого 1932 року). **Таким чином Москва тримає в своїх руках безпосередньо не тільки українські землі Курщини й Вороніжчини, не тільки Кубань і Крим, не тільки заселені Українцями частини Донської области, а ще взяла навіть від карикатурної „совітської самостійної України" найбогатшу її частину — Донецький басен.** Харківські комуністичні „Малороси" тішать себе тим, що знайдено вугляні поклади зовсім недалеко від Харкова, то їм Донецького басену не шкода. Але український нарід не помириться з цим визиском і використає кожний зручний момент на те, щоб забезпечити для України господарську й політичну незалежність.

І. Сулима.

На мою думку, нація без своєї власної, їй лише властивої й характеристичної прикмети, подібна просто до кисілю та й ще до кисілю найнесмачнішого.

(Т. Шевченко).

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу мав „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

В. Пужак.

ХИТРА ГУЦУЛКА

(Оповідання).

(2)

Гнат пішов. Нещастя хотіло, що московська патруля, котра підходила під австрійські позиції, верталася тим плаєм, де лежав застрілений московський Татарин чи Калмук. В селі вже всі знали, хто його застрілив. Не боялися, що Москалі спіймають Гната, отже й не боялися розказувати, що то він се зробив. Гнат дожидав вістей з села, в колибі, в якій перед Москалями був безпечний. Як би вони до колиби підходили, то він здалека побачив би їх. Утікати було коли і було куди.

Коли Москалі вчули, що салдата застрілив Гнат Корбуляк, московська патруля пішла до його хати. В хаті була тільки старенька мама убийника. Коли Москалі ввійшли, вона докидала до вогню дров. Один Москаль спитав:

— Чи то ваш син той, що застрілив одного нашого салдата?

— В хаті не застрілив нікого, — стара відповіла. Позатою я не була, отже не скажу, чи застрілив якого.

— Ми по нього прийшли.

— По нього? Даремний був ваш труд. Його в хаті нема.

— Деж він?

— Мабуть там, де нема Москалів.

— Коли прийде до хати?

— Може за рік, може й за два.

— Ваш муж де? — патруля спитала.

— Мабуть там, де й син... Стара, будь то би наливаючи воду до горшка, що стояв на вогни, наллята на вогонь якихось помиїв. Бухнула пара і дим, заповнюючи цілу хату. Москалі пчихали, кашляли, форкали, та з хати таки не вийшли. Один знов спитав:

— То ви таки не знаєте, що він застрілив салдата?

— Я вже казала вам, що я при тім не була.

— Ви й не чули, що таке сталося?

— Чути чула, бо люди розказують. Та чи правда все те, не скажу. Може брешуть?

— Що ви чули?

— Чула, що якийсь сучий син хотів знасилувати дівчину і мій син ту собаку застрілив.

— То ви його мама?

— А чияж? Чейже не того застріленого.

— То збирайтеся, бо підете з нами.

— Добре! — стара відповіла. — Як ви прийшли до нас, щоби брати старі беззубі баби, то може полишаєте в спокою дівки і молодиці.

До хати стали збігатися сусіди. Вони шептали до старої, щоби ворога не дратувала.

— Тої чести я їм не зроблю, щоби з ними перечитися, або би битися -- відповіла.

— Бабо, давай руки! — гукнув до неї один Москаль, добуваючи з торби ланцюжки.

— На маєш! — баба відповіла, витягаючи до нього худі, поморщені, чорні руки.—Найліпше зробиш, як мене таки зараз повісиш!

— До того ще прийде! — відповів Москаль, сковуючи стару.

Звернувшися до людей, що збіглися, командант патрулі сказав:

— Наша команда рішила дати народови відстрашаючий примір. Перекажіть убийникові салдата, Гнатови Корбулякови, що як хоче спасти життя своєї мами, то нехай до сорок вісьмох годин зголоситься в нашій команді в лісничівці. Як до тої пори не зголоситься, то повісять ту стару бабу, його маму!

— Нехай не приходить! — баба крикнула до людей. — Скажіть мому Гнатови, щоби не зголошувався. Він ще молодий, ще не нажився. Я вже старий череп. Я своє вже пережила і в кождій хвилі готова вмерти. І знаю, за що. Як кати є гірші від повішеного, то шибениця не є ганьбою. Поздоровіть Гната і перекажіть йому, що його рідна мама заборонила йому до Москалів зголошуватися. Мому газді перекажіть, щоби сина пильнував і до Москалів не пускав його.

Москалі вивели стару з хати і пігнали її в сторону лісничівки.

— Нехай не приходить! — стара ще раз крикнула і щезла в темноті.

Баби, що ще лишилися в хаті Корбуляків, стали радити, як стару сусідку ратувати.

— Я знаю щось, — сказала одна — та се треба борзо зробити.

— Що таке? — спитала друга.

— Помий хлюснути за ними.

— Подивімся, чи в хаті є помиї.

Баби знайшли повний цебрик з помиями. Одна взяла за одно вухо, друга за друге. Винесли цебрик за порог і вилляли на землю, куди Москалі ступали відходячи. Тепер баби вже не сумнівалися, що Москалі старій нічого злого не зроблять.

Надійшов старий Корбуляк і здивувався, що його хата повна затрівожених бабів.

— Що таке тут сталося? — спитав. — Я ще як на плаю був, чув крик. Чи то не моя стара кричала: „нехай не приходить!" Хто нехай не приходить? Може я?... Я вже прийшов. Де вона?

Всі баби стали враз плакати і плачучи, нараз розказувати, за що Москалі його жінку забрали з собою. Корбуляк ледви доміркувався що сталося і що його жінці грозить.

— Загасіть вогонь і замкніть хату, бо я йду! — сказав до найближчої сусідки і пішов. Пішов в ту сторону, де лісничівка.

Високо в лісі, в колибі між скаклями лежав на сіні Гнат. Хотів проспатися, бо на завтра була йому потрібна сила, щоби прокрастися, не тільки до передних австрійських стеж, а також проміж ті стежі, щоби зайти просто до кватири Січових Стрільців. Та чогось то сон його не брався. Нині колиба видавалась йому дуже тісною і душною, хоч вітер дув з усіх широких щілин. Він вийшов з колиби. Ідучи, підвів очи до зір і мороз пройшов йому по тілі, бо піткнувся об трупа.

— Агій! — сказав сплюнувши, коли глянув під ноги, бо се не був труп, а прогнила колода давно поваленої смереки.

Вернувся назад до колиби і знов ляг на сіно. І знов не спав. Так вставав і лягав цілу ніч. Коли стало свитати, він знов вийшов з колиби. Не пішов у сторону австрійського фронту, бо щось тягло його до хати. Пішов тури. Від сусіди довідався, що його мама арештована і що її повісять, як він не зголоситься до двацять чотирох годин.

— Як зголосишся, то тебе повісять, — сусідка закінчила.

— Твоя мама переказувала, щоби ти не важився прийти.

— Мовчи! — Гнат крикнув і побіг долиною.

По дорозі до лісничівки Гнат зійшовся з батьком, що йшов від лісничівки.

— Собаками вигнали мене, — батько розказував, — коли я прийшов і хотів побачити твою маму... Ти не підеш туди! Вониж християни і невинної, старої особи не заморудують!

— Замордують! — відповів син. — Як війна, то люди не мають в грудях ні християнства ні серця. Як війна, то люди — не люди. Вони звірі! Я мушу йти і маму висвободити.

— Вони тебе повісять!

— Я не буду перший!... Не буду...

— Ти лишишся тут! — батько крикнув сердито. — Ти не знаєш, який то пес, той московський полковник. Інші Москалі не такі, як він. Про сего Москалі самі кажуть, що він повинен би бути фельдфебелем від мадярських гонведів... Кажу тобі, ти не підеш туди!

— Тату! — сказав леґінь. — Гадаєте, що я міг би жити на сім світі, як би до мене раз-у-раз говорено щось:

„Ти дав повісити свою маму, бо ти сам був трусом!"

— Таки прийшов би час, що совість не дала би мені жити і я мусів би сам повіситися. Чи не ліпше буде, як ту катівську роботу зробить хто інший?

Батько стояв, потупивши очі в землю, і не перебивав. Син говорив далі:

— На добавок ще не знати, чи мене справді повісять за те, що я зробив. Чи я міг позволити, щоби салдат так скривдив дівчину? Московський суд повинен би його розстріляти, як би не те, що се я вже зробив... Все те скажу полковникови. Гадаю, що випустить мене.

— Не надійся!

— А я кажу, що мене випустять!

— Іди з Богом!

Батько, лютий з досади, відвернувся і пустився до хати. По кількох кроках вернувся до сина і промовив:

— Гнате, я йду з тобою. Чого я піду до тої хати, коли там нема ні тебе, ні мами!

Пішли оба. Ішли мовчки, з очима вліпленими в землю перед їх ногами. Переходили попри поле з картоплями. Показуючи на робітниці, Гнат сказав:

— Сталося через отсю, що з сапою стоїть передостаня.

— Чи то не калина Паращука? — спитав батько.

— Вона. Я скочу до неї сказати їй пару слів.

(Далі буде).

На мою думку, звичайна жінка — це найліпша жінка.

(Т. Шевченко).

ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ

Між обезпеченнями окреме місце займає той рід обезпечення, що охороняє людей перед шкодами, які грозять людському тілу, здоровлю й життю. Це обезпечення називаємо життєвим обезпеченням.

Тих небезпек є дуже багато. Передовсім хороба може загрозити здоровлю або й життю чоловіка. Припадок може зробити його калікою й убити його. Наконець, і старий вік підорве здоровля, силу, здібність заробковання, кождого чоловіка, а потім на кождого прийде смерть.

Маєткова вартість цілости, здоровля і життя людини.

Здоровля й життя має для кождого чоловіка велику вартість. Це його найбільші цінности. Повної їх вартости для самого чоловіка навіть означити не дасться.

Коли мова про здоровля, то можна означити лише його маєткову вартість. Коли приміром чоловік через каліцтво стратить свою силу заробковання, то страту можна означити в грошевій сумі. Коли хто через хоробу ослабне так, що він на рік заробляє лише 500 долярів, а не 1,000, як перед хоробою, то видно, що втрачена часть здоровля варта для нього в грошах 500 долярів на рік. Та це лише маєткова втрата. Крім маєткової втрати чоловік має ще втрату приємности, вдоволення, радости з життя, які на гроші означити не дадуться.

Щодо самого життя, то його вартість вже ніяк не дається означити сумою грошей; нема в світі такої суми грошей, за яку чоловік позволив би собі його відобрати.

Та здоровля й життя чоловіка має вартість не лише для нього, але і для інших людей, що коло нього жиють; і хоч вартість людського життя для самого чоловіка, що те життя має, не дається означити в грошах, то вартість життя чоловіка для інших людей дасться означити в грошах.

Возьмім для прикладу якогось чоловіка і дивімся на нього не як на чоловіка, але як на чисту машину до витворювання богатства. Припустім, що він має тепер 40 літ, є здоровий, має жінку і діти, яких він любить, як лише любити можна, яких він радо удержував би ціле своє життя. Припустім дальше, що він заробляє на рік 1,000 долярів, з чого 300 долярів він видає на самого себе, а решту, себто 700 долярів, на інших, на родину. Скількиж варта цей чоловік для своєї родини? Цей чоловік, очевидно, варта для своєї родини 700 долярів на рік. А скільки долярів він варта для родини взагалі? Це знов буде залежати від того, як довго він буде жити. Припустім, що він буде жити ще 25 літ, себто до 65 року життя. В такім разі він заробить за цей час 25 разів по 1,000 долярів, себто 25,000 долярів. 25 разів по 300 долярів, або 7,000 долярів, видасть на себе, а решту, себто 25 разів по 700 долярів, або 17,500 долярів, видасть на родину. Отце і є вартість того чоловіка для його родини.

Бережім здоровля і життя.

Коли людське здоровля і життя має велику вартість для чоловіка і для інших людей, то з того виходить, що з утратою того здоровля й життя буде получена велика втрата не лише для чоловіка, що тратить здоровля й життя, але й для інших людей. Коли батько родини захорує, його хороба підриває не лише його маєтковий стан, але також маєтковий стан його родини. Через його каліцтво не лише він, але ціла родина може попасти в убожество. Вже найбільший удар поносить родина звичайно через смерть свого кормителя. Вона може найзаможнішу родину перемінити в жебраків, може загнати в крайну нужду родичів та жінку помершого, а діти звести на ніщо.

Через те, й не диво, що люди всіми способами стараються за цьому запобігти. Вони хапаються кождого способу, який може усунути небезпеку для здоровля, для цілости тіла та життя. Звідси походять всі засоби обережности, що мають хоронити людське життя й здоровля. Звідси беруться лікарські школи, аптики, санітарні приписи і т. д., і т. д. Вони помагають дуже багато, запобігають неодній недузі, неодному каліцтву, неодній смерти. Та всетаки навіть найбільша обережність не усуне старости й не усуне смерти. Ці два нещастя чекають кождого чоловіка, якого недуга або припадок не знищили в молодости. Перед тими двома нещастями не можна охоронитися. Таксамо не можна усунути шкоди, яка з них для людей випливає.

Ощадність як засіб охорони.

Не можучи зарадити обережністю шкоді з ріжних небезпек для людського життя й здоровля, люди старалися запомагати себе ощадністю. Знає батько родини, працюючий у фабриці, що кождого дня його може спіткати нещасливий випадок при праці, ось він і складає гроші на чорну годину. Знає, що, сяк чи так, він колись постаріється, ось і складає він на „старі літа". Знає, що вмре колись, ось і починає він ощаджувати, щоби дітям і жінці спадок лишити.

Але тут його присідає жура, яка присідає кождого чоловіка, що ощаджує на непередбачений випадок. Ощаджує він на чорну годину, а все боїться що та чорна година, недуга, чи каліцтва, закочить його ще заки він потрафить зложити суму, потрібну на перебуття чорної години. Ощаджує на старі літа й не знає, чи зложить потрібну суму, чи не заскочать вони його скорше, ніж він сподівається. Ощаджує, щоби лишити спадок родині, а все журиться, що вмре скоро й нагло, як спадок буде ще такий малий, що не буде міг родини охоронити перед нуждою.

Довго люди думали над тим, яким то способом усунути цю недогоду, як би то добре і певно захоронити людей перед тими шкодами, які випливають з припадків, що загрожують людському життю і здоровлю. Спосіб, який наконець продумано, називається

життєве обезпечення, або життєва асекурація.

Життєве обезпечення полягає на тім, що велике число людей, яких життя або здоровля наражене на якусь небезпеку, лучиться в орґанізацію, зобовязуються платити до неї певні оплати, а орґанізація за те зобовязується повертати їм, зглядно їх родинам, шкоду, що випливає з того означеного випадку.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СЕЙР, ПА. Квартальний мітінґ Відділу 236 в Сейр, Па., відбудеться в неділю, 20 березня, в годині 3-тій пополудни, в гали церковній. Всі члени повинні явитись на цей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Котрий член не буде на цім мітінгу буде караний 50 ц., а урядник 1 дол. — Тит Шкирпан, предс.; Теодор Баль, кас.; Мих. Ковалевич, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 20 березня, в годині 1.30 пополудни в гали церковній при Рузвелт Еве. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані, а ті, котрі вже є суспендовані і виключені, будуть приняті наново, коли заплатять свої належитости. В справах товариства належить звертатися на адресу секретаря. — М. Дмитрів, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркевич, секр., 4 Jeanette St., Carteret, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Ювилейне свято Рідної Школи.

Дня 14. лютого відбулося в нашій громаді свято 50-літнього ювилею Рідної Школи. До його причинилися в першій мірі місцеві організації, а то: Братство св. ап. Петра й Павла, від. 39 У. Н. Союза; Товариство „Запоровська Січ", відділ 317 У. Н. Союза, Тов. „Січ", від. 282 У. Н. Союза, Гор. Клюби (мужеський і жіночий), Укр. Мандолинова Орхестра та Кружок Українських Танцюристів імени В. Авраменка.

Церковна галя була виповнена. Прибули всі ті, котрі завжди щедро жертвують на всякі народні цілі. Хоч у нашій місцевости вже довгий час відчувається велике безробіття, наші щедролюбиві громадяни поставили таку високу ціль як допомога Рідній Школі на першім місці.

Свято відкрив голова комітету, гром. Віктор Осухівський. Він у короткій, але щирій промові до зібраних обяснив ціль свята. У святочній програмі виступила Українська Мандолінова Орхестра під управою дяко-вчителя Д. Медведя. Орхестра відограла український та американський гимн, як також вязанку українських пісень. Учасники свята нагородили орхестру бурею оплесків. Потім виступали з деклямаціями наші молоденькі школярки: Наталія Лукачик віддеклямувала: „Разом усі", сольо на пяні відограла Стела Коряк; „Люба Україно" віддеклямувала Ірина Гіба; скрипкове сольо відограла Юлія Оринич при асисті пяна Олюні Сидоряк; Розалія Гула віддеклямувала: „Пісня українських школяриків"; сольо но пяні й вязанку українських пісень відограла Олюня Сидоряк; „Люби Україну" віддеклямувала Олюня Гіба.

Потім виступили наші українські танцюристи під управою інструкторів, п. Михайла Канія й Мирослава Яворського, та будучої учительки, п-ни Анастасії Заставної й студентки вищої школи п-ни Стели Каній. Танцюристи виконали дуже добре слідуючі танки: „Гречаники", „коломийка", „гопак колом". Найбільше враження зробило на присутних, коли на сцену виступила 6-літня дівчинка, п-на Анна Фішер, яка напричуд гарно відтанцювала сольо „Козачок подільський". Також дуже гарно відтанцював „Чумака" 6-літній хлопчик Володимир Пахолок. Нема місця, щоби всім тим, котрі причинилися до звеличання цього свята, зложити належну похвалу зосібна. Красноріче слово вроголосив місцевий парох о. Е. Сидоряк та представив шановного делегата Рідної Школи, Л. Ясінчука.

Коли шановний представник Рідної Школи вступив на підвищення, учасники привитали його бурею оплесків. Кождий з увагою слухав кожного слова про свою рідну землю, так давно полишену. Шановний представник у перших словах своєї промови передав щирий привіт від управи Р. Ш., від учеників, від похилених селянських стріх, від рідних піль і лугів, від гір Карпат і Бескида, одним словом: від усього, що нашому серцю дороге й миле та від наших рідних братів. Шановний представник у своїй півтогодинній промові розказав відносини на нашій рідній землі, навіть поодиноко в богатьох повітах і селах. Тимто кождий був зівлений гадкою до своїх рідних осель, неначе би там знаходився. І не диво, що неодному вийшла сльоза. Вкінці переповів ті великі подвиги, які зробила Р. Ш. для українського народу. Та, не зважаючи на переслідування, серед яких приходиться боротись Рідній Школі, вона мусить сповнити ті завдання, що мають приспішити наше державне визволення. Учасники винагородили його грімкими оплесками. Опісля гром. В. Осухівський зложив шановному гостеви подяку від української сиракюзької громади. Свято закінчено відспіванням українського гимну „Ще не вмерла Україна".

Один з Комітету.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Виходимо на чисту воду.

Жию в Рачестер від 1909 року. Знаю, як громада організувалась і яке тут було наше народнє життя. Громада була завжди активна й як би не амбіції одиниць, сьогодні стояли би ми дуже високо. Та саме тепер, по довших тертях і розбиттю, наша громада знову скристалізовується і відживає. Національна група зачинає перебирати властивий провід і є надія, що життя наше піде тепер спокійним ходом.

У нас було досі три угруповання. Найбільша частина Українців, так би сказати, націоналістів, групувалася коло української церкви святого Йосафата, друга група, себто комуністи, групувалася біля Українського Робітничого Дому, а третя група, це ті, що злучені біля Товариства Вільних Козаків.

Так дивно складалося, що перша група могла скорше зговоритися в ріжних справах з большевиками, ніж з Тов. Вільних Козаків, в якім головну ролю грає п. Д. Братусь. Оті причини, які довели Головний Уряд У. Н. Союза усунути п. Братуся з уряду Головного Радного, довели і до того, що через „Я" п. Братуся і „оборонців", яких він заступає, прийшло до розбиття Центрального Комітету, до якого входили всі ті угруповання. Мали ми місцеве обєднання наших сил і велася добра робота, але тепер з того обєднання нема нічого, бо залишилася тільки „трійця". Отак амбіції одиниць знищили добру орґанізацію. А треба було розійтися, бо людям надоїло вже слухати одного й того саммго, а то наклепів на наших провідників, Обєднання. Військову Орґанізацію і всю нашу народну роботу. Раз-у-раз чули ми, що все є зле, зле й зле.

Якби не ті амбіції й та критикоманія та зарозумілість, то ми були би мали вже тепер в Рачестер прекрасний Народний Дім, котрий ми хотіли побудувати ще в 1922 р. Большевики збудували, а наші „оборонці" критикували і плянували, а дому як не було, так нема. Не диво, що українські націоналісти, які гуртуються при церкви, рішили самі взятися до будови парохіяльної галі, коли інакше не йде. Бо треба галі модерної з огляду на молодь. Амбітники вправді заметушилися з того приводу, але це вже будови не спинить.

Амбітники нарікають у своїй газеті, що ми не беремо участи у святах їх провідників. А ми не хочемо з ними влаштувати ніяких свят, поки вони не вилічаться з тої хороби, через яку кожде свято є нічим іншим, тільки нападами на „Обєднання" чи тих, що ведуть революційну боротьбу, чи яку іншу добру народню роботу. Адже протів таких святковань обурюються навіть самі вже „оборонці" і відпадають від своїх лідерів.

Ми мусимо з тим погодитися, що український нарід має богато чесних і характерних народних робітників. І маємо їх також і в нашій громаді. Коли би було інакше, то було би дуже сумно з нами.

І тому саме всі ті чесні елементи, які в громаді завжди держали наш національний прапор високо, складали найбільші жертви і поносили ввесь тягар дійсної народньої праці, перебирають тепер провід у дальшій народній роботі.

Не звертаймо уваги на ніякі наклепи, приміром на якісь нібито непорозуміння між церковним хором і громадським, бо таких непорозумінь нема. Церковний хор як працював від довгих літ для нашої громади, так працює по своїм силам далі й з ніким не конкурує, а тільки працює і завжди згідний до спільної праці й спільних виступів. Не робім собі нічого з того, що нібито „соціялісти" називають чесних народних робітників „з заболоченими чоботами". Бо коли наші „чоботи" заболочені, то хіба тою нечистотою, яку внесли в нашу громаду ті амбітники, що називають себе, мов на глум, „оборонцями України".

Ми маємо тепер наш центр, наш відділ Орґанізації Державного Відродження України (О. Д. В. У.), який вже влаштував гарне Листопадове Свято й зібрав уже жертви на рідний край. Підопрім цю ідейну орґанізацію. Не будьмо як Центральний Комітет якимсь комітетом без звязків, а покажім, що розуміємо вагу загального обєднання і признаймо над нашою громадською установу якусь дальшу центральну установу. Бо коли ми не хочемо, чи не вміємо, підчинитися, то що було би, коли би всі громади так поступали? Ми мали би тоді самих отаманчиків і отаманчі комітети, а хтож мав би тоді право говорити від імени цілої нашої іміграції, усіх наших громад? Вже досить нам отаманії й амбітників. Нам треба обєднання й праці. І до того прямуємо.

Андрій Іванів.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Ш., Елктон, Міш. — Листи з Радянської України поміщуємо дуже радо. Але не забудьте переслати оригінал.

І. Л., Гудсон, Н. Й. — Цей большевицький тарабанщик тарабанить усюди одне й тесаме, а вже раз був у нас опис цеї тарабанщини, тож годі знову про те писати.

А. К., Ню Йорк, Н. Й. — Адреси не знаємо, бо новинка передрукована з старокраєвої газети. Але жертви можете збирати і висилати до краю через Обєднання, а воно доручить.

П. Д., Гартфорд, Конн. — Шкода місця на полеміку. Це є вже така порода людей, що не може жити, щоби не плюнути і на когось не нападати. Це роблять теж тому, що не можуть виказатися ніякою роботою. Тому замісць робити й облекшити свою совість, виливають помиї на голови інших. Це називається у них „народною роботою".

Е. М., Акрон, О. — Добре зробили парохіяни, коли прогнали большевицько-московську агітаторку. Хай вона валуеться у „Щоденних", а в „Свободі" про це писати не треба, бо це була би для неї завелика честь.

ПОДЯКА.

Я, Дмитро Гнатів, член тов. Запорожська Січ, від. 367 У. Н. Союза в Рочестер, Н. Й., складаю від себе дуже щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені 75 долярів запомоги з фонду запомогового, котра мене заратувала в прикрому матеріяльному положенню. Взиваю і прошу цілий нарід український в Америці, щоби всі як один вступили і вписалися до У. Н. Союза, а з певністю будуть дуже задоволені, так як і я. Моя слабість невилічима і я уже отримав поважну суму запомоги, за котру ще раз складаю дуже сердечну подяку. За Дмитра Гнатова вніс подяку: **Д. Сподарик,** секр. відділу.

З ЖІНОЧОГО РУХУ.

ЧОМУ ТРЕБА ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ.

Отсим хочу як Українка-громадянка звернутися з зазивом до Українок в Америці у важній справі, що стоїть перед нами, жінками. Маю на думці **Перший Конгрес Українського Жіноцтва Америки**, що має відбутися в останних днях травня б. р.

Українки! Чимало говориться про рівноправність жінок і мужчин. Американське право дало нам цю рівноправність у політиці (виборах) та в маєткових і родинних відносинах. Але нема рівноправности дарованої. Доки ми самі її не візьмемо своїм трудом і змаганнями, доти ми не будемо рівні мужчинам. Доти й ми самі не будемо себе за рівних вважати, але все за тих старосвітських жінок від запічка. Бо рівне право має лиш той, хто має рівний обовязок, хто бере рівну участь у громадських справах.

Досі ми, жінки, такої участи не брали — або не брали як слід. Народні справи — самостійність України, боротьба за волю, політичні акції, запомогові акції — ми лишали нашим мужам, братам і т. д. Лиш деякі з нас інтересувалися цими справами та прикладали активну руку до народного діла. За це часто не знаходили вони попертя і признання саме у своїх жінок, але навпаки, завість і нераз обмову. Нераз мужчини дали признання таким народним робітницям скорше як жінки.

Та ті часи вже минаються і надходить час, коли загал українських жінок візьме активну участь у народнім життю. **Пора нам, жінки, рівнатися з мужчинами. Пора нам пристроїтись до нових вимог часу.** Не ялося нам за запічками сидіти. Може неодна з нас засміється на це та скаже, що не за запічком сидить, а „в мувіс". Нема чим чванитись, бо це не поступ. **Поступова жінка використовує увесь вільний час на науку, так в книжках, як і в часописах, слідить за новими способами, як поліпшити своє життя-буття і як поліпшити долю свого народу. Вона трудиться щиро у своїй орґанізації чи в клюбі. Тим здобуває пошану і рівність для свого полу.**

Громадянки! Конгрес українського жіноцтва Америки уже скликаний. Усі українські мужчини дивляться тепер на нас, як то ми спишемось, як покажемо свою зрілість і рівність з ними. Не зробім собі стиду, та не даймо себе на сміх. Наш Конґрес мусить вдатися, мусить випасти величаво! **Киньтесь по всіх місцевостях та приготовляйтесь до участи в Конґресі, щоби на нім були сотки делегаток від Атлянтику аж по Пацифік.** Даймо доказ, що ми є свідомі, активні та зорганізуватись і забрати голос у народних справах.

Цей Конґрес буде пробою нашої рівноправности. Тому, **Українки в Америці, всі як одна до праці, щоби він вдався.** Де є жіночі організації, нехай вибкрають делеґаток. Де таких орґанізацій ще нема, там зійдіться негайно, заложіть своє товариство, виберіть делеґатку чи делеґаток і **зголосіться до Союза Українок Америки,** щоб могли брати участь у цім Конґресі. До праці!

Марія П—о.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Відділ 288 повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 20 березня, в годині 1.30 попол., в гали парафіяльній. Проситься всіх членів прийти на мітінґ. Члени котрі не можуть платити, повинні прийти на сей мітінґ і внести просьбу о позичку з У. Н. Союза. Хорі члени, коли не зголосяться на цім мітінгу, стратять право до запомоги. Пригадується родичам, котрих діти перейшли 18 літ життя, щоби переписали їх до старших членів. — В. Підгайний, секр.

ЕМІҐРАНТСЬКІ СЕНЗАЦІЇ.

Вел. кн. Кирило, гетьман Скоропадський і „майбутня Росія".

В російських еміґрантських колах у Парижі — як повідомляє німецька преса — йде в останньому часі жива виміна думок про останню велику промову претендента до російського престола, великого князя Кирила. Цю промову виголосив він на зібранні монархістів, порушуючи в ній широко справу майбутньої державної структури Росії. Великий князь поставився ворожо до плянів, що змагають до введення капіталістично-господарської форми в новій Росії, яка мов фенікс зродитись має з попелу большевизму. Він твердить, що капіталізм розкладається, а комунізм теж не може рахувати на довше істнування. Комуністична диктатура підготовила відбудову монархії на „російських" землях.

Одначе ця монархія мусить спертися на радах (совітах), до яких уже привикло „російське" населення. Вони повинні грати ролю законодатних установ. Отже доживаємо — твердить в. кн. Кирило — до створення радянської (совітської) монархії з державно-соціялістичним устроєм. Промовець зазначив у дальшому, що колиб йому припала честь заняти російський престол, **то він продовжував би національну політику Сталіна, яку вважає найкращим способом до затримання єдности російської імперії.** Він заявив навіть готовість визнати гетьмана Скоропадського правосильним монархом України, сфедерованої з Росією.

Як бачимо з того, сталінська лінія в національному питанні вповні відповідає російським монархістам.

Претендент до царського престола слушно говорить, що ця лінія найкраще дбає за збереження „єдінства Росії". Бо вона петрифікує „малоросейство", відбирає Українцям суверенно-державницькі амбіції і робить з них нешкідливих Провансальців. Але невжеж в. кн. Кирило думає, що ця лінія вдоволяє теж український нарід, або вона вдоволить його в майбутньому? Мабуть так, бо говорить про цю лінію в програмовій промові, якої тенденцією є ділати на уми і зєднувати... симпатії.

В. Север. („Діло").

— Коли мені не вдасться нині до 6-тої години роздобути 200 долярів, мусітиму застрілитися. Чи не міг би я рахувати на твою поміч?

— О ні, бо я не маю револьвера.

МІЛІТАРНО-ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧІННЯ ПОЛЬСЬКОЇ КОНСКРИПЦІЇ.

Всяка держава переводить конскрипцію для своїх власних користей. Щоб там не говорити і якіб цїли тій конскрипції не давати, нічого не поможе. В добі загального зброєння і конференцій розброєння грає першу ролю мілітарна сторінка всякої держави, і конскрипція, як така, має служити в першу чергу тій цілли, бо вона є одинока, що нині опановує всі інші ділянки і дає всім іншим ділянкам життя свобідно розвиватись.

Конскрипція виказує силу держави. Вона є контролею сил держави на випадок усяких конфліктів. Такусаму ціль має й польська конскрипція і з того треба собі точно здати справу. Населення польської держави виносить 32 міліонів. Мирний стан польської армії виносить коло 300 тисяч вояків. На випадок війни до військової служби покликають усіх польських горожан у віці від 21, зглядно від 19, або й 17 літ, до 50, зглядно 55 літ. Рекрутування відбуваються в осени й весною. Контингент виносить коло 170 тисяч людей річно. Надконтигентове число виносить тепер коло 70 тисяч. Їх через брак гроша не можна відповідно вишколити як активних вояків, тому для них влаштовують окремі вправи. Щоби мати ще більшу змогу вишколити молодь, користає польське міністерство військових вих справ з закона про передчасне відпущення активних вояків, щоб на їх місце вишколити других. Отже пересічний вишкіл тревае від три і пів до пять і пів місяця. При наборі рекрутів дається першенство все національному елементови на шкоду елементу непольського. Тим способом хочеться надати армії вигляд чисто національної армії. Передовсім у летунських і технічних військах переважає національний елемент, бо війська ці становлять основу всяких ділань, в той час, коли інші роди військ є, так би сказати, лише гарматнім мясом, чи звийчайною собі масою, потрібною для операцій.

Така політика веде до цього, що Польща з року на рік збільшує в себе скількість військових. По новим підрахункам найбільший приріст населення виказують у Польщі українські і білоруські землі. Це зі свого боку занадто серіозно загрожує польській армії і тому військові власти за всяку ціну переводять в армії політику виелімінування національних меншин, на шкоду, розуміється, тим меншинам. Тепер можливо це непомітне, але в будуччині Українці, як найбільша меншина польської держави, помітять це. А час цей недалекий.

Невірні жінки.

— О, на жіночу честь нині вже годі здатися! — нарікає Козирчук.

— Та так, одначе воно ще не є так зле, бож ви ще не жонаті.

— Саме тому, лише подумайте, що я маю три наречені — а всі три мені невірні!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(90)

Тарзан усе більше почав роздумувати. Память його поволі видужувала. Він уже пригадав собі, що „вона" була білою жінкою й близько стояла біля нього. Він часто стрічав „її" раніше, а тепер почув нове бажання стрінути „її" знову. Пригадав собі також місцевість, де бачив отой жовтий металь, біля якого бились Араби з Абісинцями. Рішив, що там треба шукати знову жовтого металю, а також і „її". Поспішно вирушив назад.

Цілий день він ішов без перестанку. Над вечір зустрів на узліссю кілька диких кіз. Зручним стрілом з лука вбив одну козу. Цього йому було досить, щоб тепер вгамувати свій голод та зробити запаси на кілька днів наперед. На ніч примостився, як звичайно, спати на високому дереві, де спокійно проспав до ранку. Ранком рушив у дальшу подорож. Почав уже пригадувати місцевість. Мозок його швидко видужував, перейшовши крізу безтямности.

Тарзан звернув до ріки, щоб напитися води. Та тут побачив, що по одинокій стежці до ріки біг лев Нума. Тарзан з повільного бігу звіря бачив, що лев добре наївся й тепер біжить напитися води. Тарзан подався за ним. Коли лев почав пити воду, то Тарзан також підійшов до води недалеко від нього. Нума зпочатку сердито глянув на непрошеного сусіда, але потім заспокоївся, коли побачив, що той не звертає на нього уваги й пє собі воду.

Отак людина й звірина поруч напилися води й спокійно розійшлися в ріжні сторони. Тарзан подався швидко до того місця, де було заховане золото. Тут він побачив руїни якихось будівель. Місцевість йому здавалася знайомою, але він не міг ще пригадати докладно всього. Знайшов те місце, де був закритий жовтий металь, але там нічого не було. Земля довкола була витоптана кінськими копитами так, що годі було в них визнатися.